

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่น เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านการพัฒนาการที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และจิตใจ ช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้สิ่งใหม่ อยากรู้ อยากลอง และค้นหาตนเอง ทำให้กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มวัยที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เข้ามาได้ง่าย ประกอบกับสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปิดกว้างทางด้านวัฒนธรรม สังคม เทคโนโลยีการสื่อสาร ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว การขาดประสบการณ์และวุฒิภาวะของวัยรุ่น ส่งผลให้เกิดปัญหาจากพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มวัยรุ่นขึ้น

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ปัญหาของวัยรุ่นได้ถูกนำเสนอ ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งปัญหาการใช้ความรุนแรง การใช้สารเสพติด ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต และปัญหาสุขภาพทางเพศ ซึ่งปัญหาทางสุขภาพทางเพศนั้น พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นกรณีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นที่มีอายุน้อยลง ปัญหาจากการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การทำแท้ง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เห็นได้จากผลการสำรวจพฤติกรรมความรุนแรงและปัญหาเพศศึกษาของเด็กไทย ในกลุ่มอายุ 13-18 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในทุกอำเภอ กว่า 200,000 คน พบว่า อายุเฉลี่ยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก มีอายุลดลง คือเริ่มที่อายุ 13 ปี และมีปัญหาการท้อง แท้ง ทั้ง รวมทั้งโรคเอดส์ ตามมา (ชินฤทัย กาญจนจิตรา และคณะ, 2549) นอกจากนี้รายงานการศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและปัญหาสุขภาพเยาวชนในกลุ่มเยาวชน อายุ 15-24 ปี จาก 7 จังหวัด ยังพบว่า เยาวชนอายุ 15-24 ปี มีพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ พฤติกรรมการดื่มเบียร์ สุรา การสูบบุหรี่ และการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้ถูกแสดงออกมาในทางที่ไม่เหมาะสม และก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม โดยเฉพาะปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่พบว่ามีความรุนแรง และความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น โดยเกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ (บุพา พูนขำ และคณะ, 2553) ผลอันเกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นได้รับความสนใจและถูกนำเสนอผ่านสื่ออย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของตัวเลขสถิติ และมีการเสนอแนะทางออกนอกเหนือจากการห้ามไม่ให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ อย่างเช่น ข่าวก่อนท้องก็เรียนได้ โรงเรียนให้นอนาคต นอนาคตคุณแม่วัยสาว (กุลภา วจนสาระ, 2554) สถานการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงบางส่วนของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น ที่ถูกสะท้อนออกมาเท่านั้น ยังมีพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่น

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ ทั้งทางด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว มีการขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดธุรกิจการบริการ สถานบันเทิงเพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของธุรกิจบันเทิงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ยังขาดการจัดการที่เหมาะสมกลายเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้วัยรุ่นเกิดการอยากรู้ อยากลอง ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และจากรายงานสภาวะการณ์เด็กและเยาวชน ปี 2551-2552 พบกลุ่มวัยรุ่นของจังหวัดชลบุรีมีแนวโน้มพฤติกรรมเสี่ยงสูงกว่าจังหวัดอื่นในภาคตะวันออก โดยเยาวชนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม เกี่ยวกับการดูการ์ตูนโป๊ วิดีโอโป๊ เว็บโป๊ คลิปโป๊ เพิ่มสูงขึ้น โดยมีการดูคลิปโป๊มากที่สุด คือ ร้อยละ 23.30 นอกจากนี้ร้อยละเด็กมัธยมต้นที่ยอมรับว่าเคยมีเพศสัมพันธ์ของจังหวัดชลบุรีอยู่ที่ร้อยละ 7.5 ซึ่งสูงกว่าระดับภาคตะวันออกที่มีเพียงร้อยละ 5.3 เท่านั้น จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรีที่มีแนวโน้มต่อการเกิดพฤติกรรมทางเพศในทางที่ไม่เหมาะสม (สุนทราวดี เขียวพิเชฐ และคณะ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลอัตราการตั้งครรภ์ใน 10 จังหวัด ปี 2553 ของกรมอนามัย ที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นของจังหวัดชลบุรี ที่พบว่ามีอัตราการตั้งครรภ์ในหญิงอายุ 15-19 ปี เพิ่มขึ้น

แม้ปัจจุบันหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน จะมีการบูรณาการเนื้อหา การเรียนการสอนเพศศึกษาเข้าไปสอดแทรกในรายวิชาอื่น และมีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะให้กับนักเรียนผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ตามเนื้อหาที่ระบบการศึกษาใช้เป็นแนวการเรียนการสอน “เรื่องเพศ” นั้นยังไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทางเพศที่เยาวชนในสังคมเผชิญหรือปฏิบัติอยู่จริง แนวคิดในการจัดเนื้อหาการเรียนรู้นี้เป็นอยู่ มุ่งเน้นถึงเรื่องที่เป็นรูปธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การทำงานของระบบต่าง ๆ การดูแลสุขอนามัย และความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการวางแผนครอบครัว แต่ในส่วนที่ว่าด้วยทัศนคติในเรื่องเพศ พฤติกรรมทางเพศที่หลากหลาย ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังยึดติดอยู่ในรูปแบบของการถ่ายทอด “ข้อห้าม” “คำสั่งสอน” ทางสังคมวัฒนธรรม มากกว่าการเตรียมผู้เรียนให้รู้จัก คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม กับสิ่งรอบตัว เปิดโอกาสให้ค้นหาคำตอบที่เหมาะสมสำหรับตนเอง และเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเลือก และกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจึงอยู่ในรูปของ “ผู้นำทาง” กับ “ผู้เดินตาม” ไม่ใช่การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเหมือนนโยบายที่วางไว้ (องค์การแพธ (PATH), 2550) การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาจึงควรจัดการศึกษาแบบรอบด้านให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนทุกชั้น เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านสุขภาพทางเพศ (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554)

จากการพยายามแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นที่ผ่านหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาวชน เนื่องจากเป็นกำลังสำคัญของประเทศ โดยการกำหนดนโยบายด้านอนามัยเจริญพันธุ์ในการเข้าไปดูแลสุขภาพอนามัยวัยรุ่นรอบด้าน โดยส่งเสริมแนวทางการพัฒนาวัยรุ่นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์ครอบคลุมดังนี้ 1) การส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาและอนามัยเจริญพันธุ์ พัฒนาทักษะชีวิตและรู้จักแก้ไขปัญหาละตินใจ 2) สร้างสภาพแวดล้อมและสังคมที่ปลอดภัย 3) การให้บริการสุขภาพและสังคมที่เป็นมิตรต่อวัยรุ่น และ 4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2553)

แนวคิดการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development: PYD) พัฒนามาจากทฤษฎีการพัฒนาเชิงระบบ (Development System Theory) โดยมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 5 Cs ได้แก่ 1) ความเอาใจใส่ (Caring/ Compassion) 2) คุณลักษณะ (Character) 3) การสร้างสัมพันธภาพ (Connectedness) 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) และ 5) สมรรถนะ (Competence) (Roth & Brooks-Gunn, 2003) ซึ่งจากการขยายผลการติดตามการนำหลัก 5 Cs ไปปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมกับเด็กประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า สามารถทำนายนายกรมีส่วนร่วม และมีผลในการลดพฤติกรรมเสี่ยงให้ต่ำลงได้ (Lerner et al, 2005) นอกจากนี้ โปรแกรมที่พัฒนาจากแนวคิดการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวกยังมีประสิทธิภาพช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียน รวมทั้งมีแนวโน้มในการสร้างทักษะ เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว การมีส่วนร่วมของเยาวชน การสร้างพลังในตนเองของเยาวชน ความคาดหวังของชุมชน และมีความมั่นคง (Loretta et al, 2010)

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางเพศ โดยนำแนวคิดการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวก (Positive Youth Development) มาประยุกต์ใช้ โดยได้นำหลักสำคัญของแนวคิด 5 Cs นั้นคือ 1) ด้านสมรรถนะ (Competence) 2) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) 3) การสร้างสัมพันธภาพ (Connectedness) 4) คุณลักษณะ (Character) 5) ความเอาใจใส่ (Caring/ Compassion) โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อสร้างเสริมทัศนคติเชิงบวกให้กับวัยรุ่นตอนต้นที่กำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่ต้องเร่งสร้างทัศนคติในทางที่เหมาะสม เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เนื่องจากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมทางเพศในทางที่ไม่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมทางเพศเชิงบวกของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 4 สัปดาห์
2. เพื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมทางเพศเชิงบวกของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 4 สัปดาห์

สมมติฐานของการวิจัย

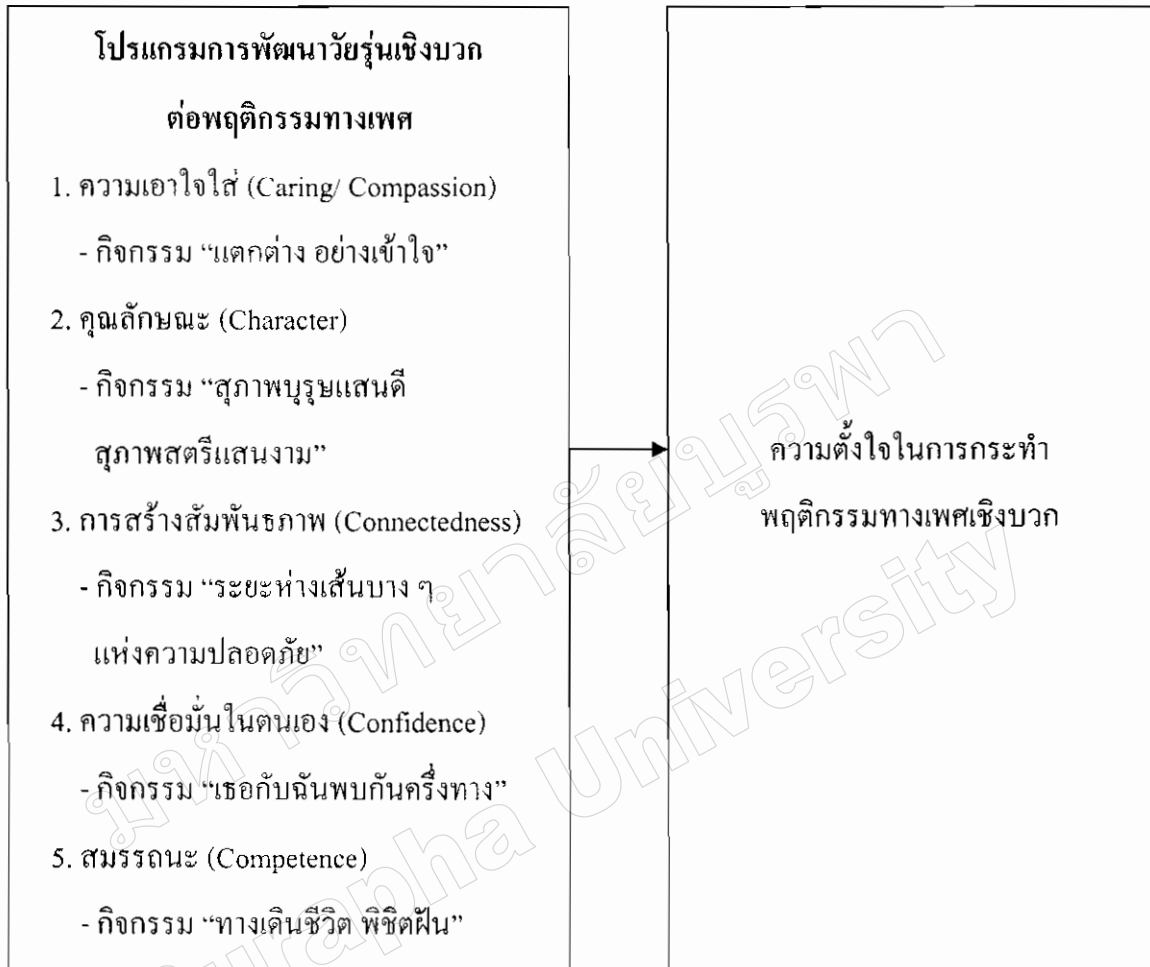
1. นักเรียนกลุ่มทดลองมีความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมทางเพศเชิงบวกหลังทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ สูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบ
2. นักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมทางเพศเชิงบวกหลังทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังทดลอง 4 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

โปรแกรมการพัฒนาเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางเพศ เป็นการจัดกิจกรรมโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวก โดยใช้หลักการสำคัญของแนวคิด 5Cs ได้แก่ 1) ความเอาใจใส่ เน้นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการวัยรุ่น การสร้างความรับผิดชอบ ต่อคำพูดที่ทำร้ายผู้อื่น 2) คุณลักษณะ เน้นการเข้าใจถึงบทบาทการเป็นสุภาพบุรุษสุภาพสตรี 3) การสร้างสัมพันธภาพ สร้างความเข้าใจในการปฏิบัติตนต่อการคบเพื่อนต่างเพศ และการวางตัวที่เหมาะสม 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง เพิ่มความเชื่อมั่นในการปฏิเสธต่อเรื่องเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยง และ 5) สมรรถนะ เน้นการวางแผนเป้าหมายชีวิต การดำเนินการจัดโปรแกรมการพัฒนาเชิงบวกต่อการส่งเสริมพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่น เป็นการส่งเสริมแนวคิดในการดำเนินชีวิตเชิงบวก เพื่อเพิ่มทัศนคติและความตั้งใจที่ดีต่อการปฏิบัติพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัย ซึ่งจะช่วยส่งเสริมวัยรุ่นลดพฤติกรรมเสี่ยง ดังรายละเอียดภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ นักวิจัย ผู้ที่สนใจ หรือนักส่งเสริมสุขภาพสามารถนำโปรแกรมการพัฒนาเชิงบวกต่อการส่งเสริมพฤติกรรมทางเพศที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้ในการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มวัยรุ่น เพื่อลดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์

2. ด้านการศึกษา ครูผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง สามารถนำโปรแกรมการพัฒนาเชิงบวกต่อการส่งเสริมพฤติกรรมทางเพศ ไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะพฤติกรรมทางเพศที่มีความเหมาะสมในกลุ่มนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวก ซึ่งทำการศึกษาในนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนขยายโอกาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ระยะเวลาที่ศึกษา ตั้งแต่เดือน กันยายน ถึง พฤศจิกายน 2556

ข้อจำกัดของการวิจัย

ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมการได้รับข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมประจำวัน ที่นอกเหนือช่วงเวลาในการจัดโปรแกรมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

โปรแกรม หมายถึง การจัดกิจกรรมสร้างเสริมพฤติกรรมทางเพศเชิงบวก 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) เรื่อง “แตกต่างอย่างเข้าใจ” 2) เรื่อง “สุภาพบุรุษแสนดี สุภาพสตรีแสนงาม” 3) เรื่อง “ระยะห่างเส้นบาง ๆ แห่งความปลอดภัย” 4) เรื่อง “เธอกับฉันพบกันครึ่งทาง” และ 5) เรื่อง “ทางเดินชีวิต พิชิตฝัน” โดยใช้กลวิธี การอธิบาย การอภิปราย การบรรยาย การระดมสมอง และการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งดำเนินการจัดกิจกรรม จำนวน 5 ครั้ง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที

ผลของโปรแกรม หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการทดลองด้วยโปรแกรมการพัฒนาวัยรุ่นเชิงบวกต่อพฤติกรรมทางเพศ ได้แก่ ความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมทางเพศเชิงบวก ตามคุณลักษณะ 5 ด้าน คือ 1) ความเอาใจใส่ (Caring/ Compassion) 2) คุณลักษณะ (Character) 3) การสร้างสัมพันธภาพ (Connectedness) 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) และ 5) สมรรถนะ (Competence)

พฤติกรรมทางเพศเชิงบวก หมายถึง ความรู้สึกหรือความตั้งใจในการแสดงออกด้านเพศเชิงบวก ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความเอาใจใส่ (Caring/ Compassion) 2) คุณลักษณะ (Character) 3) การสร้างสัมพันธภาพ (Connectedness) 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) และ 5) สมรรถนะ (Competence)

ความเอาใจใส่ (Caring/ Compassion) หมายถึง ความรู้สึก นึกคิด การใช้คำพูด หรือการกระทำที่แสดงถึงความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และอารมณ์ของเพื่อน

คุณลักษณะ (Character) หมายถึง ท่าทางหรือการแสดงออกตามเพศที่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรม ในด้านการแต่งกาย กิริยา และมารยาท

การสร้างสัมพันธภาพ (Connectedness) หมายถึง การแสดงออกต่อเพื่อนต่างเพศอย่างเหมาะสม โดยการไม่ถูกเนื้อต้องตัว การไม่อยู่ลำพังสองต่อสอง ไม่นินทา ว่าร้าย การไม่ชักชวนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การไม่ใช้สื่อบุหรี่ และการไม่ชักชวนขาดเรียน

ความเชื่อมั่นในตนเอง (Confidence) หมายถึง ความรู้สึกลึก นึกคิดทางบวกต่อความสามารถตนเองในการปฏิเสธ หรือหลีกเลี่ยง การไปเที่ยวตามลำพังสองต่อสอง การเที่ยวตอนกลางคืน การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การดูคลิปโป๊

สมรรถนะ (Competence) หมายถึง ความสามารถในการประเมินตนเอง และการตั้งเป้าหมายชีวิต

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University